

Demokracie, důvěra a legitimita

Psychologické a sociologické předpoklady funkční demokracie

Mgr. et Mgr. Pavla Malvotová

Katedra sociologie

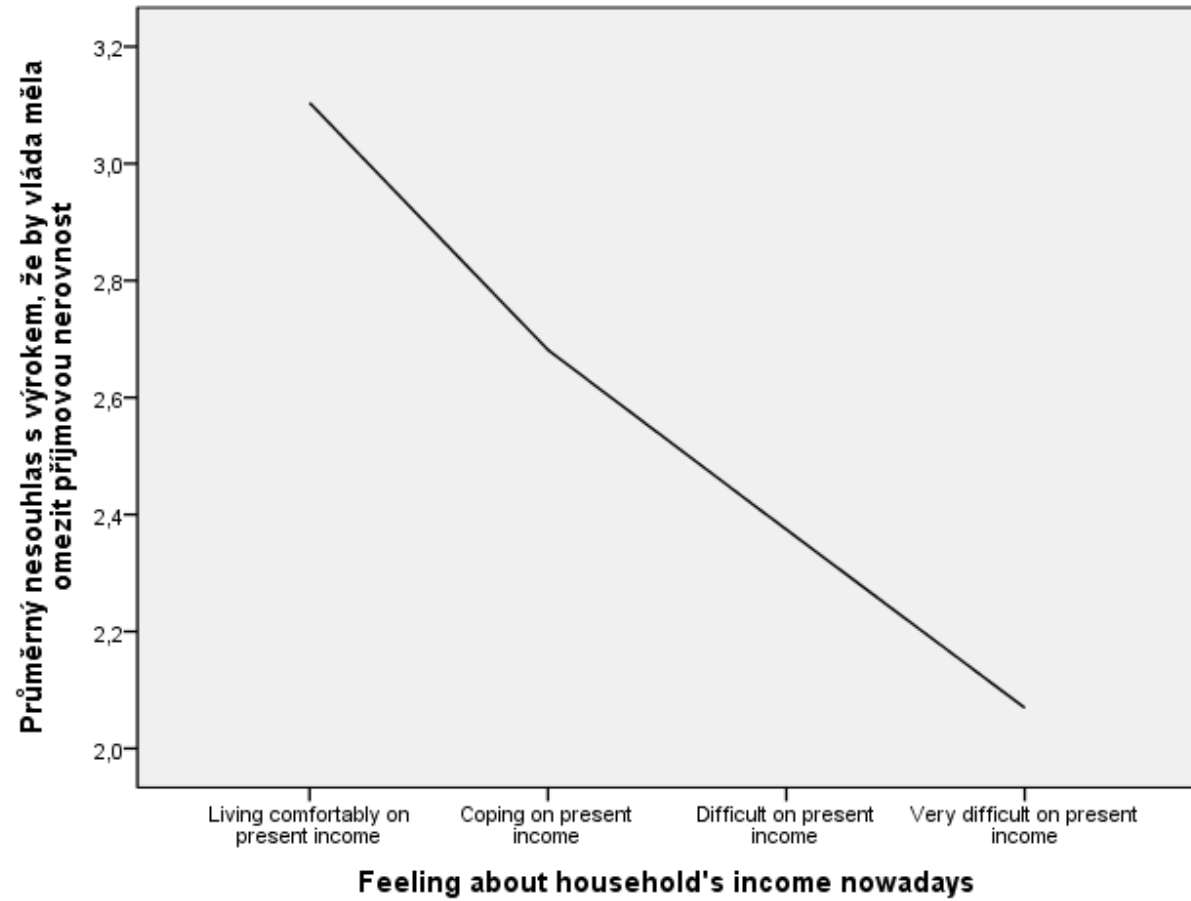
Depresivní společnost 2

20. 10. 2020

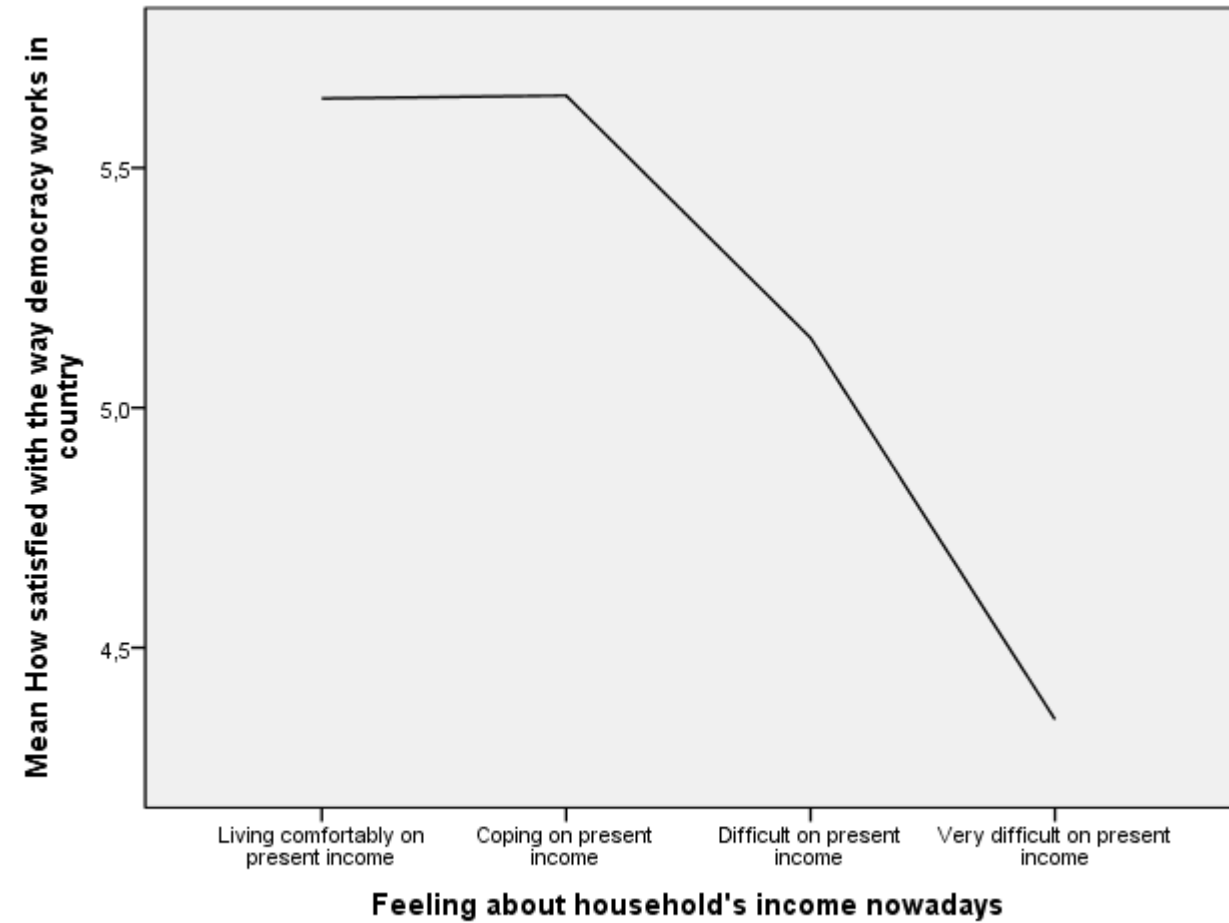
Východiska

- lidé nehodnotí stav demokracie objektivně
 - platí jak institucionální, tak socio-kulturní hypotéza (viz též Sedláčková a Šafr, 2019)
- jedním z důvodů neobjektivity může být tzv. motivované poznávání
 - například potřeba vidět svět jako spravedlivý (BJW): napříč Evropou i v Česku (dle ESS 2018) respondenti, kteří jsou spokojenější s fungováním demokracie v zemi, také více věří v to, že lidé obecně dostanou co si zaslouží (BJW)
 - přičemž zkreslené poznávání spíše svědčí o úspěšné socializaci a psychickém zdraví (x depresivní realismus)
- BJW bývá chápáno jako potřeba ochrany před zažívanou nespravedlností, ale zároveň v Česku vidíme, že nejnižší třídy (s nízkým ekon. a soc. kapitálem) důvěřují demokracii a institucím méně a méně se u nich projevuje BJW
 - Znamená to, že spojitost motivovaného poznávání a podpory demokracii u nás neplatí?

Ilustrace na datech (ČR, ESS 2018): příjem a názor na fungování demokracie a omezování nerovností vládou

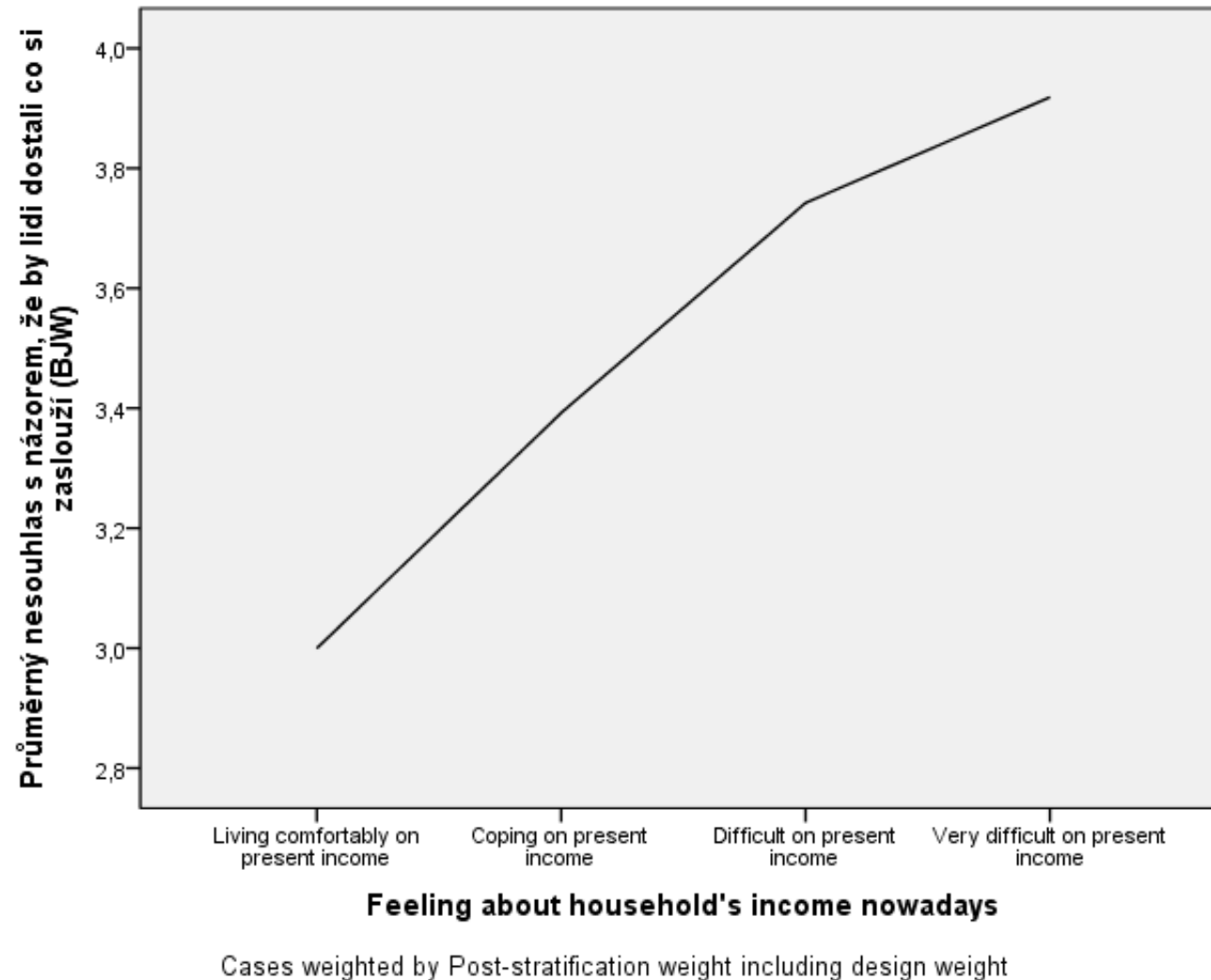

Cases weighted by Post-stratification weight including design weight

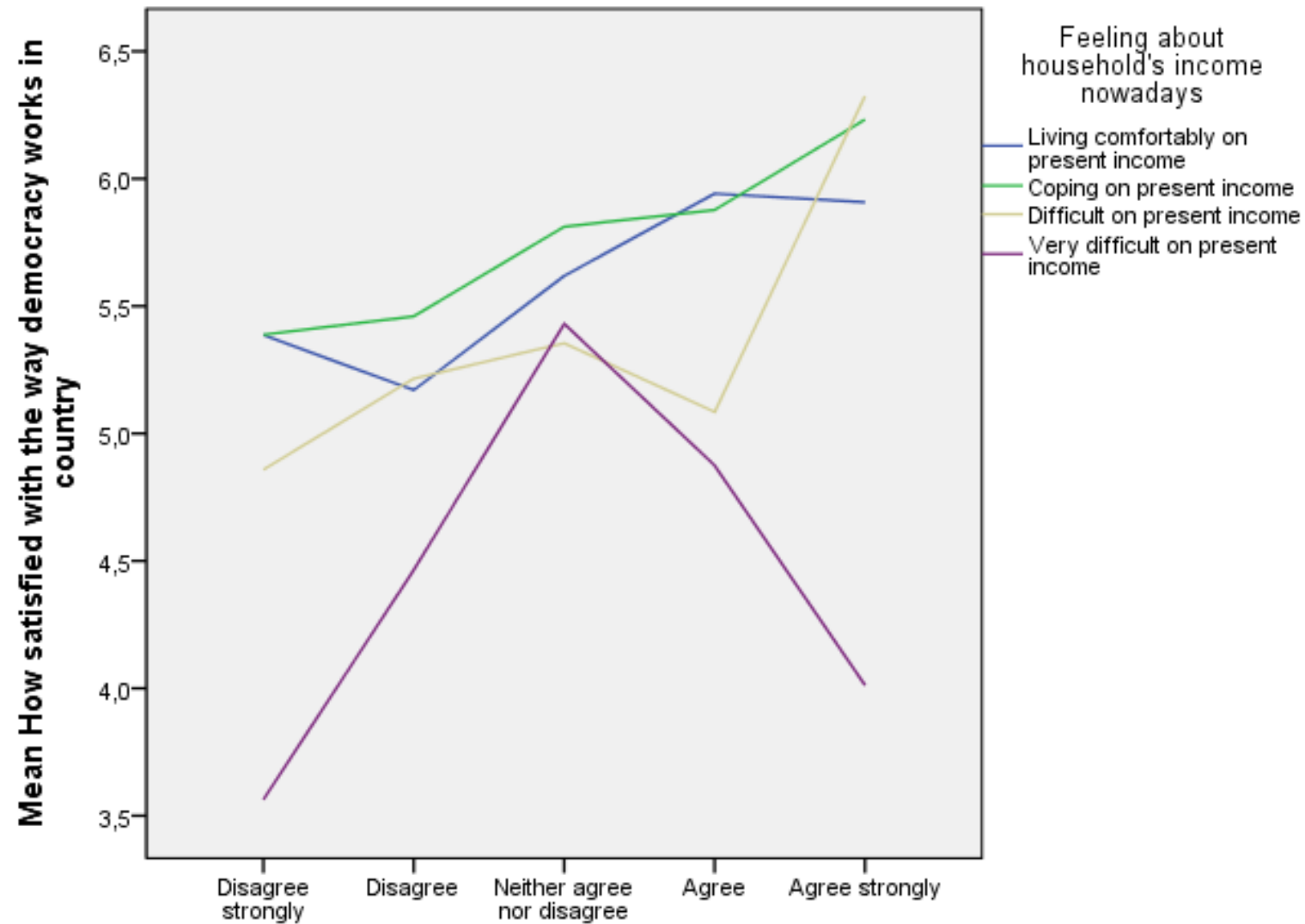

Cases weighted by Post-stratification weight including design weight

Ilustrace na datech (ČR, ESS 2018): příjem a BJW

Ilustrace na datech (ČR, ESS 2018): příjem, spokojenost s demo a BJW

By and large, people get what they deserve

Cases weighted by Post-stratification weight including design weight

K zamyšlení

- Lidé, kteří v Česku mají dost zdrojů, jsou psychicky zdraví, mohou paradoxně více podléhat motivovanému poznávání
- Proto mohou i více podporovat demokracii, aniž by viděli nedostatky stávajícího stavu a dokázali je srozumitelně popsat a bojovat s nimi
- Sice se tvrdí, že lidé ze strádajících tříd by měli konečně pochopit, že demo je výhodná i pro ně (a že je jejich problémem, pokud to nevidí), ale možná je spíše problém na straně těch profitujících s dostatkem kapitálu, kteří nedokáží zformulovat, v čem a proč je náš stav demokracie nevýhodný
 - zajímavý poznatek přináší (Claassen, 2020): demo je podporovaná nejvíce, pokud je v dosud méně konsolidované fázi a v momentě, kdy se začne upevňovat a vznikají snahy o rozšíření práv menšinám, tak už je to pro většinu neatraktivní, podpora klesá

Literatura

- <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/02/27/how-people-around-the-world-see-democracy-in-8-charts>
- <https://www.pewresearch.org/global/2017/10/16/globally-broad-support-for-representative-and-direct-democracy>
- Claassen, C. (2020). In the mood for democracy? democratic support as thermostatic opinion. *American Political Science Review*, 114(1), 36-53.
- Kriekhaus, J., Son, B., Bellinger, N. M., & Wells, J. M. (2014). Economic inequality and democratic support. *The Journal of Politics*, 76(1), 139-151.
- Lerner, M. J. (1980). *The belief in a just world*. New York: Springer US.
- Lupia, A., McCubbins, M. D., & Popkin, S. L. (Eds.). (2000). *Elements of reason: Cognition, choice, and the bounds of rationality*. Cambridge University Press.
- Sedláčková, M., & Šafr, J. (2019). Trust in Transition: Culturalist and Institutional Debate Reflected in the Democratization Process in the Czech Republic, 1991–2008. In *Trust in Contemporary Society* (104-137). Brill.
- Zlatkovský, M. (1. 10. 2019). Rozdělení svobodou: Nejvíce se straní společnosti strádající třída, Čechům vadí drogově závislí a muslimové. *iRozhlas.cz, Zprávy z domova*. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rozdeleni-svobodou-data-elity-paulina-tabery-duvera_1910010600_zlo.